

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Ant. Machát, Dunaj:

Čehi na Dunaju.

Usoda narodnih manjšin ni nikdar razveseljiva, tudi ne v onih državah, v katerih se večinski narod zadrži napram manjšini dobrohotno. Toda koliko je držav, ki omogočajo svojim manjšinam svoboden razvoj? Narodne manjšine so — kakor pravijo — madež na telesu državnega naroda in zato jih ne razvajajo. A vendar obstojijo, temu se ne da oporekati, in žalostna resnica je, da je v Evropi 20 milijonov ljudi, ki živijo izven meja svojih narodnih držav.

Največ narodnih manjšin v Evropi štejejo Nemci. Tega bi oni ne smeli nikdar pozabiti in bi se torej morali napram drugorodnim manjšinam v svoji državi tako obnašati, kakor želijo, da bi se tuje države obnašale napram nemškim manjšinam.

Vse narodne manjšine so vedno na slabem, ker ruši — na ta ali oni način — široko, mogočno morje vladajočega naroda vedno spet nove kose od manjšinskega otoka in jih požira.

V Avstriji bivajo tri slovanske manjšine in ena med njimi je čehoslovaška manjšina, ki je naseljena predvsem na Dunaju in njegovi okolici. Od 52.000 Čehoslovakov, ki so jih pri zadnjem ljudskem štetju v marcu 1934 v Avstriji našli, živi na Dunaju 40.000, desettisoč jih biva v Nižji Avstriji, ostanek je razkropljen po vsem ozemlju avstrijske države. Po državljanstvu sta dve tretjini avstrijski, ena tretjina pa je čehoslovaških državljanov. A navedene številke ne nudijo pravilne slike dejanskega položaja. V Avstriji živi mnogo več Čehoslovakov, kakor jih navaja uradna statistika, a mnogi izmed njih so pri ljudskem štetju, ki se je vršilo tik po znanih dogodkih v februarju 1934, odpovedali. Vendar in kljub temu čehoslovaška manjšina živi, živi svoje lastno življenje, ohranja svojo narodno zavest, goji svojo narodno kulturo in v tem smislu vzgaja svojo mladino.

Kulturnim potrebam čehoslovaške manjšine ustrezajo različne narodne organizacije, ki so zbirališča Čehoslovakov in poleg tiska najvažnejši steber življenja manjšine. Delijo se v izobraževalna, bralna, telovadna, športna, pevka, družabna in druga društva. Na Dunaju jih je okoli 300 in so se tekom desetletij združila v več osrednjih organizacij. V „Jednoto Máj“ so združena delavska društva. Nekdanjo stranko čeških socialistov nasleduje društvo „Barák“, katoliška društva so združena v zvezi čeških katolikov. Razventega obstoja še vrsta društev, ki se niso priključila nobeni teh skupin. V vrsti telovadnih društev ima čehoslovaška manjšina na Dunaju 15 društev „Sokol“, 11 delavskih telovadnih društev in 8 katoliških telovadnih društev „Orel“.

Velikega pomena za čehoslovaško manjšino so oderska gostovanja in druge umetniške prireditve iz Čehoslovaške republike. Predvsem je omeniti Narodno gledališče iz Bratislave, ki v zimskih mesecih redno gostuje na Dunaju, poleg tega gostujejo na Dunaju še drugi odri, pevka društva, solisti in orkestri. Za celotno manjšino so njihovi poseti pravi narodni prazniki. Važna vez manjšine z materinskim narodom je tudi radio, katerega pomen za ohranitev narodne samozavesti med rojaki v tujini ne moremo nikdar dovolj visoko oceniti.

Gospodarskim potrebam dunajskih Čehoslovakov so ustrezale posebne gospodarske organizacije. Izmed njih so danes ostale samo še ustanove obrtnikov, ker so bile strokovne organizacije čeških delavcev po spremenjenih razmerah v letu 1934 s svojim glasilom „Odborář“ ukinjene. Čeho-

slovaški obrtniki so združeni v več gospodarskih zvezah, med katerimi so zveze krojačev, čevljarjev in mizarjev največje, ker so Čehoslovaki v teh obrtnih panogah najštevilnejše zastopani. Izmed občekoristnih gospodarskih ustanov je najvažnejša „Videňská záložna“, ki je največji denarni zavod manjšine. Poleg nje obstojajo še tri manjše posojilnice. Na Dunaju je tudi podružnica praške Živnostenské banke. Čehoslovaška manjšina ima nadalje dvoje konzumnih društev z več podružnicami, 3 zadruga za proizvodnjo, 12 narodnih domov z lastnimi poslopji in 2 tiskarni: Lidová knihtiskárna (Ljudska tiskarna) ter založba in tiskarna „Melantrich“.

Manjšinski tisk zastopata predvsem dva dnevnika, ki se kljub težkim gospodarskim razmeram še vedno držita. „Videňské Noviny“ (Dunajski list) je najbolj razširjeno glasilo in je bilo ustanov-

ljeno leta 1934 po ukinitvi od leta 1890 izhajajočih „Dělnické Listy“ (Delavski list). Razširjeno je največ med delavci in malimi obrtniki ter ga izdaja društvo prijateljev češkega tiska „Krajan“. Drugi češki dnevnik je „Videňský Deník“ v izdaji „Videňské Matice“. Organ čeških katolikov je tednik „Pravda“. Razventega izhajajo še nekateri mesečniki: glasilo krojaške zveze „Krejčovské Listy“, otroško glasilo „Útěcha“ (Tolažba), šolsko društvo „Komenský“ izdaja revijo „Dunaj“ (Donava), katoliški mesečnik je „Ráj“, končno dvoje glasil turističnih društev. Poleg teh rednih listov je omeniti založbo „Lidová knihovna videňská“ (Dunajska ljudska knjižnica), ki je izdala že 37 knjig in izdaja vsako leto lepo opremljen koledar. V zadnjem času je tudi „Videňská Matice“ izdala nekatera dela čehoslovaških pisateljev.

(Konec prihodnjic.)

Hrvatsko šolstvo v Burgenlandu.

Burgenlandski dež. zbor je minuli teden odobril zakona o šolskem nadzorstvu in deželnem šolstvu. Nadzorstveni zakon uvaja dež. šolski svet, okrajne in krajevne šolske svete, katerih Gradišćanska doslej ni poznala, ter razmeji njihovo področje od področja cerkvene šolske oblasti.

Deželni šolski zakon predvideva dve vrsti šol: državne in konfesionalne; slednje smejo obiskovati pripadniki od države priznanih veroizpovedi. Glede učnega jezika v šolah odreja novi zakon v prilogi narodni manjšini sledeče: V šolah, v katerih okolišju biva 70 procentov pripadnikov narodne manjšine, je manjšinski jezik učni jezik. Šolske občine s 30 do 70 procenti pripadnikov narodne manjšine imajo manjšinski jezik in državni jezik kot učni jezik svojih šol. Koder manjšina nima 30 procentov svojih pripadnikov, je manjšinski jezik neobvezen učni predmet. Za nemške otroke v šolah z izključnim manjšinskim učnim jezikom je odrejen poseben nemški pouk. Stariši vsaj 10 šolskih otrok lahko ustanovijo konfesionalno šolo. Zakon še predvideva, da je za pripadnost k narodni manjšini merodajno zadnje ljudsko štetje.

Proslava majniške deklaracije v Jugoslaviji.

Minulo nedeljo je predvsem Slovenija svečano obhajala dvajsetletnico majniške deklaracije. V vseh večjih krajih so se vršile proslave, svečanosti v Ljubljani se je udeležil tudi notranji minister dr. Korošec. V ljublj. „Slovcu“ je dr. Korošec priobčil pismo, v katerem pravi med drugim: „Bog je postavil vsakega človeka v določeno narodno občestvo in nihče, ki noče na svojo človeško, od Boga ustvarjeno podobo pljuniti in se ponižati na stališče brezpravne črede, ne more ostati izven duhovnega in bojnega reda svojega naroda? — Ostale novice iz Jugoslavije: Knez Pavel se je vrnil iz Pariza domov. Vojni minister Marič je bival v Pragi, prometni minister Spaho pa na Poljskem.

Nemčija, kam? Propagandni minister Goebbels je minuli teden izredno ostro izpadel proti Cerkvi in duhovščini. Obdolžil je duhovnike splošnega npravnega propada in napovedal, da bo nemška vlada v kratkem aretirala nekaj škofov in jih prisilila, da izpovejo proti aretiranim duhovnikom. — Cerkev je sprejela bojno napoved dostojno in

mirno. V kratkem izide v Vatikanu bela knjiga, ki bo orisala odnose med Cerkvijo in Nemčijo po konkordatu.

Holandski narodni socialisti pogoreli. Na Holandskem so imeli nedavno volitve v drugo zbornico. Izid je presenetil: vlada, katero sestavljajo katoličani, liberalna in radikalna stranka, je svojo večino še utrdila. Narodni socialisti, ki so pri prejšnjih volitvah imeli 294.000 glasov, so padli na 171.000 glasov. Ker se je splošno pričakoval porast narodnega socializma, je izid presenetil in dokazuje, da poleg Belgije sedaj tudi že Holandska odklanja vsake fašistične skomine.

V Španiji namesto premirja zaostritev. Svet Zveze narodov se je s potrditvijo zastopstva valencijske vlade postavil na stran španskih socialistov. Odobril je pobudo londonskega odbora za nevmešavanje, da odpokličejo tuje države svoje prostovoljce iz Španije. Medtem se je v Španiji položaj poostril. Bilbao je pred padcem, baskijska vlada je svoj sedež premestila v Santander. Na morju so rdeča letala bombardirala nemško oklopnico „Deutschland“, bombe so ubile 20 mornarjev, nadaljnih 70 pa težko ranile. Nemčija pripravlja sedaj ostre protiukrepe. Francove čete in letala napadajo s podvojeno silo.

Ozadje dogodkov v Rusiji. Dogodki v Rusiji vedno jasneje pričajo, da se je Stalinu s silo posrečilo vsaj prehodno utrditi pozicijo med sovjeti. Po sovjetiziranju armade je odredil čiščenje stranke od trockizma. Tisoče pristašev je bilo izključenih, stotine jih je odremalo v ječo. Brezbožnikom je sedaj dovolil popolno svobodo v divjanju proti cerkvi in vernemu ljudstvu. Stalinova vlada je sklenila petletko, med katero hoče porušiti še zadnje cerkve in iztrebiti verski čut. Poznavalci položaja trdijo, da se sedaj pričena zadnje dejanje Stalinove šamovlade in trinoštva.

Sv. oče — osemdesetletnik. Koncem maja je praznoval papež Pij XI. svojo osemdesetletnico in bil ob tej priliki deležen čestitk iz vseh delov katoliškega sveta. Njegove zasluge za utrditev in razširjenje katoličanstva v svetu so izvanredne, poleg Leona XIII. je postal hkrati veliki socialni apostol sveta, v svojih okrožnicah pa se bavi še z neštetiimi drugimi življenjskimi vprašanji. Njegovo življenjsko delo bodo vrednotili še pozni rodovi. Naj bi Vsemogočni ohranil naslednika sv. Petra še dolgo zdravega v blagor človečanstvu!

Veliki Čeh dr. Karl Kramář je umrl. Rajni je bil eden predstavnikov žilave borbe čehoslovaškega naroda za pravico. Star komaj 20 let je stal v vrsti okrog Masaryka, bil češki poslanec v du-

najskem parlamentu in tod postal celo podpredsednik. V tej funkciji je dal o priliki velenemške obstrukcije s parlamentarno policijo odstraniti velenemške poslance iz dvorane. Leta 1908 je sklical v Pragi vseslovanski kongres in z njim napovedal vojno tlačiteljem slovanskih narodov. Med vojno je bil obsojen na smrt, a nato pomiloščen. Po prevratu je bil prvi ministrski predsednik mlade Čehoslovaške, nato pa se je umaknil s političnega pozorišča. Umrli je v starosti 77 let.

Ostalo v enem stavku. Svet zveze narodov je na zadnjem zasedanju obravnaval tudi špansko vprašanje. Rdeča španska delegacija je predložila knjigo, ki navaja podrobne številke o podpori Nemčije in Italije generalu Francu. Slednji se je v Ženevi pritožil, češ da je zasedel že tri četrtine vse države in je torej gospodar Španije. — Baski so ujeli tri nemške letalce in jih obsodili na smrt, a obsodbe na nemški protest niso izvedli. — Novo angleško vlado je sestavil dosedanji fin. minister Chamberlain, notranji minister je znani Hoare, zunanji pa Eden. — Madžarski zunanji minister Kanya se je izjavil v ogrskem parlamentu za sporazum z Malo antanto. Drž. upravitelju Horthy-ju je parlament izglasoval vladarske pravice. — Nemški gospodarski minister Schacht je bil v Parizu, da očvrsti trgovinske zveze. Nemški industriji pa se bunijo proti Goeringovi gospodarski diktaturi. — Mussolini je vzpodbudil ameriškega prezidenta Roosevelta, naj skliče razorožitveno svetovno konferenco. Roosevelt je odgovoril, da je za to še prezgodaj. — Pokojni Rockefeller je testamentarično zapustil okroglo 4 milijarde šilingov za dobre namene. Le neznaten del njegovega bogastva dedujejo njegovi sorodniki. — Pritožba čeških Nemcev pod Henleinom, vložena pri Zvezi narodov, je bila zavržena. — V španski Kataloniji še ni miru. Anarhisti se še vedno upirajo. — V Mehiki je zasul plaz rudarsko vas Talpujagua. Mrtvih je najmanj 500 oseb.

Prazne zibeli.

Številke ljudskega prirastka, ki označujejo Avstrijo kot državo z domala izenačenim številom rojstev in smrti, so vzbujale sosebno ob materinskem dnevu obilo pozornost in bilo je slišati mnogopikri očitek na račun premožnih slojev, okuženih po takozvani beli kugi. Tudi nam Slovencem je bil potreben opomin, da nam zdravje drugih slovanskih narodov ni nič v prid, če ne bo tudi v naših premožnejših družinah več vidnega božjega blagoslova.

Nikakor se ne smemo pomiriti s prazno frazo, da je itak dovolj ljudi na svetu in da še ti nimajo dovolj kruha. Kajti laž je trditi, da prihaja sodobna

stiska od navidez previsokega števila ljudi. Nazadovanju rojstev tudi ni kriva — vsaj ne v glavnem — bojazen mladih mater pred težavami, bremenami in žrtvami materinstva. Naše žene hvala Bogu še dovolj zdravo mislijo in prezdravo čutijo, da bi jim otroci bili v breme. Glavni vzrok nazadovanja rojstev je v tem, da se premožnejši stariši bojijo, da svojim otrokom ne bodo mogli omogočiti svojemu položaju odgovarjajočo vzgojo in eksistenco. Noben oče in nobena mati ne bi hotela, da bi moral njun otrok pričeti spet z ničem in se preboriti skozi življenje izključno samo z delom svojih otrok. Ta nedvomno najtehtnejši vzrok padanja števila zibeli v premožnejših družinah našega podeželja je podan tudi drugod in je povdareno gospodarskega značaja.

Prav je, da skušajo države odpomoči z gospodarskimi ukrepi. V Italiji dovoljuje vlada novoporočencem nizko obrestovana in lahko odplačljiva posojila. Ob rojstvu otrok se posojila odpisujejo, državni uradniki dobijo višje plače družinam z več otroci pa država dovoljuje davčne olajšave. Slične, morda še učinkovitejše odredbe je uvedla v prilog družinam z več otroci Nemčija. Sedaj se dela v tem pravcu tudi v naši državi. Mesto Inomost n. pr. dovoljuje družinam z več otroci mnoge ugodnosti, vsakemu šestemu otroku je župan častni boter in birmski boter desetim birmancem iz vrednih družin. Očetje takih družin imajo prednost pri nastavitvah in je njihov odpust otežkočen. Slične korake so podvzela tudi že druga avstrijska mesta in nedvomno bo zvezna vlada prejšnjemu postavno odredila ugodnosti in olajšave družinam z večjim številom otrok in tako starišem vsaj v gotovi meri odzela skrb, da bi njihovi otroci morali začenjati služiti kruh z najnižjih poklicih in pri najtežjem delu.

To je nekaj. Slične ukrepe bi bilo želeli tudi pri občinah, ki bi to storile v svoj lasten prid. Reči moramo, da so občine pred deželo in državo poklicane in dolžne, da posvetijo vso svojo pozornost družinam z več otroci. Ta pozornost ne sme nikakor obstojati samo v obliki kakih izrednih podpor, ki imajo kvečjemu značaj usmiljenja ali celo pomilovanja. Družine z več otroci so pravno upravičene zahtevati prednost pred družinami brez otrok in samci, če ima beseda o občini blaginji kaj veljave. Predstavljajmo si samo občino, ki bi obstojala iz samih starcev in starčkov!

Končno je treba reforme tudi v mali državi — družini. Navadno se uračuni, kdor računa na lep življenjski večer ob enem ali dveh otrocih in naj so ti začetkoma še tako premožni. Ob vrsti bratov in sester je sin hvaležnejši starišem za njihovo žrtev, ker mu je vidnejša, kot sinu-edinca. In resnica je, da še ni izgospodarila nobena družina zaradi tega, ker je v njej štiri ali šest

otrok. Še bi lahko naprej modrovali iz miselnosti naših prednikov. A vse to ima smisel le, če verujemo v eno: da so otroci božji blagoslov. **Brez te vere je vsako drugo dokazovanje odveč in je odveč tudi vsak drug korak za povzdigo števila rojstev.** K.

DOMAČE NOVICE

1914.

Op. ur. Na željo bralcev priobčujemo v tej in v naslednjih sedmih številkah našega lista odlomek zgodovinskih dogodkov usodnega leta 1914 tik do izbruha svetovne vojne. Oris je posnet po knjigi prof. Silva Kranjca o postanku Jugoslavije.

Nekdanja Bosna je bila s 43% pravoslavni najbolj srbska pokrajina monarhije. Kljub želji prebivalstva, da bi imelo svoj delež pri upravi dežele, si dunajska vlada ni upala dati ljudstvu ustavnih pravic, dokler ni bil državno-pravni položaj Bosne končnoveljavno urejen. Upor Mladoturkov v Carigradu je nudil tedanjemu avstrijskemu zunanjemu ministru Aehrenthalu povod, da je v oktobru 1908 proglasil aneksijo Bosne. Srbija je morala aneksijo priznati in obljubiti, da bo ostala z Avstrijo v dobrem sosedstvu. Leta 1910 je dobila Bosna svojo ustavo s posebnim deželnim zborom, a volilci so bili deljeni v 3 kurije in izmed 72 voljenih poslancev je bilo 20 imenovanih poslancev (virilistov). Predsednika je imenoval cesar. Vse to in še strogi ukrepi generala Potioreka so bosansko ljudstvo vsej prej ko pomirili. Po večjih mestih so se shajali tajni krožki, ki so neprestano snovali nasilne čine in atentate. Njihov duševni vodja je bil visokošolec Gačinovič v Švici, ki je pozivljaj svoje rojake, naj maščujejo Žerajiča, atentatorja na generala Varešanina. Z njim si je dopisoval mladi učitelj Danilo Ilič v Sarajevu. Okoli njega so se zbirali somišljeniki in iskali prilike za kak „veliki čin“. Ko so spomladi 1914 prinesla časopisi vest, da pride prestolonaslednik Franc Ferdinand v Bosno, je Iličev tovariš Pušara izrezal tako notico iz časopisa in jo poslal v zaprti kuverti Nedeljku Čabrinoviču v Beograd. Ta mladi Bosanec je bil dve leti prej kot socialist izgnan iz Bosne in je bil stavec v državni tiskarni. Čabrinovič je poslani izrezek pokazal drugemu Bosancu, Gavrilu Principu, ki je baš takrat končaval gimnazijo v Beogradu.

Ti ljudje so imeli glave tako polne samih terorističnih načrtov, da jih je že ta suhoparni Iličev opomin spravil na delo. Čabrinovič in Princip sta pridobila za svoje naklepe še Grabeža, neki drug bosanski begunec Ciganovič in četaški vojvoda Tankosič sta jim pa preskrbela orožje. Medtem se je tudi Ilič v Sarajevu pripravljaj k dejanju in je orožje, ki je za vseh šest prišlo iz Beograda, raz-

PODLISTEK

Juš Kozak:

Beli mecesen.

(1. nadaljevanje.)

Plačali so in odšli. Bos je hodil hitro, iz klanca v klanec, kamenje je zvenelo pod težko hojo.

Nad travniki je ležala gosta vročina. Grabljicam je teklo po obrazu. Bos je sodil na levo in desno: „Moja ozimna pšenica se pozna izmed vseh.“

„Kadar pridejo, me pokličejo!“ je dejal, ko je prišel do doma. Stopil je na travnik, vzela grablje in molče obračal.

Popoldne so prišli. Smrekar je visoko pozdravil: „Dober dan, Bosova mati! Pod prsti se drobi!“

„Bog ti daj dobrega,“ je odvrnila žena. Mož pa se je ogrnil in stopil za drugimi.

Stali so med Bosovim in Smrekarjevim travnikom.

„Koliko let je že bil jarek?“ je vprašal sodnik. „Pred desetimi leti sem ga naredil, to zimo pa zasul. Preje je bila njiva, letos je travnik. Kdo se bo onegavil z vodo, sem mislil, če že zaliva, naj travo,“ je mirno govoril Smrekar.

„Vi, Bosov, pa trdite, da voda na vašem zastaja?“

„Bog mi je pričal!“

Merili so svet. Ves ta čas je Bos uporno gledal v zemljo. Pokazalo se je, da leži Bosov svet više,

Advokat mu je prigovarjal, naj se poravna. Niti slišati ni hotel.

„Kadar je veliko vode, je par dni vse pod vodo, moje in njegove. Še bolj pa moje,“ je pojasnjeval Smrekar.

Priče so pritrjevale.

„Poravnajta se,“ je prigovarjal spet sodnik. „Poglejte, mera ne laže.“

Bos ni mogel verjeti. „Mera laže!“ je premišljeval, „vsak otrok bi se smejal. Odkar je zasul jarek, se voda nabira in sili nazaj. To je pravica! Po njej mora teči voda nazaj.“

„Sodite in povejte, kako bo,“ je dejal nato srdito, „meni je očitno, na čigavi strani je pravica. Če pa vi tako mislite, je pa drugače. Priženite živino, kadar je voda, pa boste videli, kje bo pila.“

Sodnik je skomignil z rameni. Odšli so. Bos je ostal na travniku. „Dobrega advokata ima, moj je premlad. Kakor bi živ človek ne verjel, tako razsodijo. Za pamet ni postave!“

Sin ga je pogledal in takoj vedel.

„Ne uide nam, oče!“

Bos je stal pri kopici. „Ne gre za to. Trata bo že prenesla.“

„Nocoj bo lahko Martin vesel.“

Stari je vprašujoče pogledal

„Liza in stari Smrekar ga ščuvata.“

Mati je sklenila roke, ko je slišala. „Zakaj ga tako sovražijo?“

Očetu se je pomračilo čelo. Ves večer ni izpre-

govoril besede. Na Martina ni hotel misliti, ker se je bal, da bi se mu ne razlil žolč.

*

Bos je sedel pri večerji. Tone nasproti.

„Jutri pokosimo še oni travnik!“

„Prav!“

„Oče, nekaj bi vam rad povedal.“

„Govori!“

„V predpustu se bom oženil.“

„Mudi se ti!“

Sin je govoril hitro. „Nič več ne bom odlašal. Vi ste stari, mati že tudi težko delajo, pridnega človeka trebamo.“

Bos je pričakoval.

„Grajzarjevo Leno vzamem.“

Oni se je posmehnil strupeno: „Teško boste pripeljali balo.“

„Kaj tisto, pridna je!“

„Take so vse!“ Prekinil je besedo in sin je vstal. Spoznal je, da ne sme siliti vanj. Med vrati se je okrenil: „Premislil se ne bom.“

Zunaj pred hišo je sedela mati. S prekrižanimi rokami je gledala v nebo, kjer so živo gorele zvezde. Med travo so si svetile kresnice.

Materino srce je bilo pri Martinu. „Kje hodi? Nič ga ni! Drugje dela, doma noče.“

Podoba ji je vstala pred očmi. „Lep fant!“ je vzdihnila. „Vsi bi ga imeli radi.“ V duhu je gledala v tiste vesele oči pod visokim čelom. „Kako je bil v časih slaboten, danes mu ni enakega.“ Zdelo se ji je, da stoji pred njo, visok in zastaven.

delil drugi trojici zarotnikov. Ta trojica in še Pušara so v nedeljo 8. junija 1914 čakali z revolverji in bombami ogroženi po sarajevskih ulicah na prestolonaslednika; zgodil bi se pač čudež, če bi bil ušel smrti. Res ji ni ušel. Čabrinovičeva bomba je sicer zgrešila cilj, toda Princip je malo nato smrtno zadel nadvojvodo in njegovo soprogo, ki je hotela s svojim telesom zaščititi moža.

(Se nadaljuje.)

Uvodnik današnje številke, ki ga zaključimo prihodnjič, slika kulturne in gospodarske prilike dunajskih Čehov in je iz peresa odličnega dunajskega Čeha g. Antona Machata-a, bivšega člana dunajskega mestnega sveta in ravnatelja Lidove tiskarne. Naj bi iz članka mi vsi razbrali žilavost in odpornost vrlega naroda češke matere besede!

Klagenfurt—Celovec. (Letošnji abiturijenti.) Na tukajšnji gimnaziji so položili zrelostni izpit sledeči slovenski dijaki: Adolf Picej, Potočnik Matija, Urak Luka, Vedenik Niko in Zwitter Janko (z odličnim uspehom). — Na realni gimnaziji je z odliko maturiral dijak Petek Franc iz Velikovca. Maturantom čestitamo in jim želimo obilo sreče na nadaljni življenjski poti!

Umor v Štebnu pri Globasnici (St. Stefan i. J.). Minulo nedeljo se je pri nas zgodil strašen zločin. Tukaj bivajočega delavca Tomaža Greinerja so našli v skednju mrtvega z zevajočo, strašno rano na glavi. Takoj poklicano orožništvo je po kratkem poizvedovanju prijelo zločinca v osebi Janeža Reinwalda, umorjenčevega svaka. Sodil ga bo prekri sod v Gradcu.

Gospodarsko zborovanje. (Föderlach—Podravlje.) V nedeljo 13. junija t. l. priredi Slovenska prosvetna zveza ob 2. uri pop. pri Vošperniku v Podravljah gospodarsko zborovanje. Govorijo mil. kanonik msgr. Podgorc, g. dr. Luka Sienčnik, živinozdravnik, in posl. Karl Mikl. Na zborovanje, ki je izključno gospodarskega značaja, vabljeni gospodarji in gospodinje!

Izpod Obirja. Na dan prvega majnika smo v Selah imeli redko priložnost prisostvovati blagoslovitvi prapora tukajšnje krajevne organizacije domovinske fronte. Blagoslovitev se je vršila po cerkvenem opravilu v cerkvi ob navzočnosti vseh zbranih vernikov. — Naši sadni vrtovi so zadnji čas dobili lepše lice. Češnje so radi neke boleznile bolj slabo cvetele, dočim se hruške bogotijo v najlepšem cvetju. Jabolka pa ne kažejo povsod prav dobro. — Toplo poletno solnce je privabilo v naš kraj moža „lovca kač“. Prinesel je s seboj devet kač, shranjenih v nekem zaboju. Trdil je, da jih je letos že veliko število odposlal na svoje mesto. — Za danes naj bo dovolj, prihodnjič pa vam povemo nekaj posebnega.

Izpod Golice. (St. Jakob i. R.—Št. Jakob v R.) Smrt si je izbrala med nami spet svoje žrtve. Tokrat je tekom 10 dni tirjala kar troje življenj v naših Gorinčičah. Najprej so umrli po dolgi bolezni Dobernikova mati, nato naš občinski tajnik Janez Hafner, ki zapušča vdovo in sina gimnazijca-četrtšolca, par dni navrh pa so zvonovi zazvonili večni počitek Vavharjevemu Toneju. Našim rajnim večni pokoj! — Beležimo tudi veselo novico. Sredi cvetočega majnika se je odločil za ženitev vrli Serajnikov Jozej, ki si je izbral za spremljevalko skozi življenje pridno Marico Sablatnik-ovo iz Sveč. Mladi par je poročal ženinov stric župnik-šestdesetletnik Ivan Serajnik v Kotljah. Naj bi mlada družinica nadaljevala slavno tradicijo Serajnikovega doma v Svatnah! — „Heimatkreis“ je priredil v aprilu ob sodelovanju sosednjih nemških pevskih zborov takozvane „ljudske ples“. Plesna zabava na kvaterno nedeljo ni zapustila najlepšega utisa med našim ljudstvom. Na praznik sv. Rešnjega telesa pa so oklesavali kamenje za glasovanjski spomenik. — Prav, da dobimo v Št. Jakobu orožniško postajo, da preide „heroizem“ v stvarnost in delo za pomirjenje.

Augsdorf—Loga ves. V ponedeljek dne 24. majnika smo položili k večnemu počitku ob veliki udeležbi ljudstva dobrega in marljivega 87 let starega Kovačevega očeta Kristijana Košier-ja. Pogrebne obrede je vodil preč. g. dr. Blüml ob asistenci 13 duhovnikov, med katerimi je bil tudi sin

pokojnega preč. g. Kristijan Košier, župnik na Žihpoljah. Globoko zamišljen in v srce segajoč govor je imel domači provizor preč. g. Richard Kanduth. Kovačev oče so obhajali leta 1929 z svojo pred 4 leti umrlo ženo Ano zlato poroko. To poroko je izvršil tedaj njih sin Kristijan. — Tudi ta dan smo pokopali 90letno Elizo Kramer. Akoravno je živela celo svoje življenje s svojo slepo hčerjo (je iz otroških let slepa) zelo skromno, je vendar dočkala tako visoko starost. Pri prvem, kakor pri drugem pogrebu so zapeli domači pevci lepe žalostinke. Naj bo rajnima Vsemogočni za njune zasluge plačnik, ostalim naše globoko sožalje!

Še par novic. 23. majnika je bil inštaliran za župnika v Podljubelu preč. g. Tomaž Orasch. — Za nadučitelja v Št. Tomažu pri Celovcu je bil imenovan Aleksander Portnigg, v Šmarjeti pri Pliberku Janez Koren, v Železni Kapli Wolfgang Romauch, v Vogrčah Oto Maklin, v Žvabeku Janez Kau; za učitelja v Št. Janžu Oskar Zenkl, v Svečah Herman Fister, v Podgorjah Janez Müller, v Marija na Zili Hans Staudacher, v Dobrli vesi Jožef Thaler, za učiteljico v Št. Ilju Ida Repnik. — Letošnje šolsko leto se zaključuje s 3. julijem. — V prometu so se pojavili ponarejeni novci. Pazite torej pri sprejemanju denarja! — Posestniku Juricu s Poreč pri Tinjah je nekdo ukradel kobilu, vredno 1000 S. — Marija Schaunig z Huma pri Tinjah je na vožnji s kolesom v Celovec zadela v avtobus in se težko poškodovala. — Šmerče ob Zili so dobile svoj javni telefon. — Posestniku Abuji na Zilski Bistrici je bila ukradena kobila, vredna 1500 S. — V Ljubljani je umrl vseučiliški profesor in slovstvenik dr. Ivan Prijatelj.

NAŠA PROSVETA

„Miklova Zala“ v Št. Jakobu v Rožu.

Naše vasi živijo svoje življenje in ta svojstvenost se izžareva ob raznih obredih, dogodkih in prireditvah. Med zadnjimi so najznačilnejše igre, ki so za naše vaško življenje pravi narodni dogodki.

Izmed iger je za naše prilike najboljša igra „Miklova Zala“, katero so v preteklih tednih ponovno igrali na šentjakobskem odru. Je dragocen kos naše šentjakobske preteklosti, a je postala še preko šentjakobskih mej simbol slovenskega Krotana. Vedno nova je njena vsebina, vedno spet zgrabi ljudstvo z neko očarljivo silo. Narodna je, igralci in igralke v njej podajajo sebe, gledalci doživljajo z igralci na odru kos svoje zgodovine ter ob Mirku, Zali in Serajniku doživljajo svoje vzore. O igri velja, kar velja o pesmi „Njav čriez jizaro“: večno lepa je!

Tokratna šentjakobska prireditev „Zale“ je v celotnem zadovoljila. Težkoče Špicerjeve prireditve so igralci odtehtali z neprisiljeno, pristno domačo govorico in neprisiljenim vedenjem. Jezik, ki ga govorijo, je lepa, čista, tujk prosta rožanščina. Scenerija „Zale“ ni pretežka in je režiser njeno vprašanje zadovoljivo rešil. Želeti bi bilo, da bi dal večjega povdarka domači „ohceti“, katere prizor je med najlepšimi v igri, in da bi v njej prišla do izraza domača, starodavna kmečka soba z vsemi svojimi, nekoč tako zelo cenjenimi posebnostmi.

Iz vrste poedinih igralcev je pokazal Mirko svoje odlične igralske sposobnosti ter je v svoji ne pretežki vlogi dobro izklesal mladega Rožana, iz katerega žari ogenj za vzore in junaštvo. Zala je igrala mehko in čustveno, kakor so res rožanske dečle. Želeli bi samo večje čistoče glasu, ki v tej vlogi ni brez pomena. Zanimivo je, da se vloga Tresoglava v šentjakobskih prireditvah te igre običajno dobro posreči; tudi tokrat je splošno zadovoljila. Almira naj bi bilo bolj živa v besedi in kretnji, bolj strastna in nekoliko hinavska; njena vloga je v vsej igri najtežja. Serajnik in ostali kmetje so bili sijajni tipi rožanskih korenin, Serajnica se je na odru kretala naravno ko doma, Davorin in Marko sta učinkovala. Morda prerealistično je bila podana ženitovanjska scena, če pomislimo na nekdanjo dostojanstvenost in globino ženitovanjskih obredov. Originalen, nič pretirano komičen v obliki in besedi, šaljivec ob neki trpkosti v ozadju je bil besednik; bil je med najbolj dovršenimi vlogami. Vloge in scene Turkov so težke in prerade izzvenijo nenaravno, prisiljeno in ob pretiranosti komično. Ikender je turški do-

stojanstvenik, zapovedujoč, krut, a ob vsem tem vojaškem značaju ne brez neke plemenite človeške poteze. Zdelo se nam je, da bi ga bil njegov igralec lahko še bolj izklesal. Selim je bil častitljive postave, a je v škodo vlogi zaščitnika korana nekoliko pretiraval, kar je imelo pri gledalcih za posledico nepotreben smeh. Ostali Turki so bili, da izvzamemo nekatere manjše hibe, povoljni.

V splošnem smemo izreči oceno: Ob vseh manj ali bolj važnih nedostatkih je šentjakobska prireditev naravna, ker igralci doživljajo svoje vloge, in privlačna, ker se vrši v domačem okolišu z domačimi značaji in domačo govorico. Ne more torej ostati brez močnega utisa na gledalce drugod. Tudi v bodoče bo ta igra dragoceno sredstvo prosvetnega razmaha v deželi, vedno spet nas bo povezala v občestvo naše vasi, vere in narodnosti.

G. J.

Vabimo na Zilski dan! V nedeljo 6. junija bo pri Prangarju v Zmotičah velika pevška prireditev, pri kateri sodelujejo društva z Brnce, Brda, Zahomca in Malošč. Pred petjem prikažejo zilski fantje in dekleta štehvanje na konjih in prvi raj pod lipo. Govori č. g. župnik Ivan Starc. Začetek točno ob pol 3. uri, vstopnina 70 g.

Bleiburg—Pliberk. V nedeljo 6. junija gostujejo na odru pri Brezniku igralci izobr. društva v Št. Jakobu z igro „Miklova Zala“. Začetek točno ob 3. uri pop.

Izpod Rozarije. (St. Filippen b. S.—Št. Lipš pri Zeneku.) V nedeljo dne 6. junija se vrši ob 9. uri dopoldne v župnišču letošnji občni zbor našega izobr. društva s petjem, nagovorom, poročili in volitvami. Vabljeni!

Izpod Pece. (Globasnitz—Globasnica.) Živahno je potekel naš občni zbor predzadnje nedelje. Otvorili so ga pevci z vedro pesmijo, nakar je zvezin govornik orisal kot temelje prosvetnega dela osnovne misli socialnih okrožnic Cerkve ter poudaril veliko potrebo globoko ukoreninjenega udejstvovanja mladine v prosv. društvu v dobi tolikih duševnih blodenj. Razmerno živahno udejstvovanje društvnikov izkazuje poslovno poročilo, ki navaja v zadnjih dveh letih 19 lepo uspešnih prireditev in sestankov, dokaj živahno izposojevanje društvenih knjig in povoljno stanje blagajne. Nato izvoljeni novi odbor je prevzel jamstvo, da bo Globasnica tudi v bodoče korakala v prosveti v vrsti najboljših društev. Zborovanje so zaključili neumorni globaški pevci in pevke. Udeležba je bila lepa, med drugimi je došel med prosvetaše odlični globaški rojak dvorni svetnik g. Ivan Strauss, ki uživa pri nas svoj zaslužen pokoj.

Zell—Sele. (Materinski dan.) Naša farna družina je obhajala na kvaterno nedeljo ob polnoštevni udeležbi občinstva svoj materinski dan. Dopoldne smo ga obhajali cerkveno, popoldne pa v farnem domu. Na sporedu je bilo več deklamacij, manjših prizorov ter ob koncu igra: „Blažena mati Hema“. Odmore so izpolnili domači pevci v moškem zboru. — Predpoldne pa se je vršil občni zbor izobraževalnega društva: „Planina“. Po končanih poročilih društvenih funkcionarjev se je vršila volitev odbora. Odbor se je za nekatere funkcije spremenil in upamo, da bo novi odbor vestno in točno zastopal interese društvenih članov ter skrbel za procvit izobrazbe med našim ljudstvom.

GOSPODARSKI VESTNIK

Učimo se od drugih!

Zadružna organizacija vojvodinskih Švabov.

Zadružništvo je hrbenica vsakega naroda, ker zbira in usmerja vse pozitivne gospodarske sile ljudstva v procvit narodnega gospodarstva ter tako množi narodno premoženje. Narodnim manjšinam, posebnost gospodarsko šibkejšim, pa je zadružništvo neobhodno potrebno, kajti nevarnejše od vseh drugih načinov raznarodovanja je kapitalistično izžemanje manjšine po večinskem narodu. Narodna manjšina brez svojih denarnih in blagovnih zadrug mora s časom ubožati in se proletarizirati v sloja delavcev in malih kajžlarjev.

Ni slučaj, da je zadružna misel močno razširjena med malimi narodi in narodnimi manjšinami. Izmed slednjih naj orišemo vojvodinske Švabe in njihovo zadružništvo.

Po svetovni vojni so se vojvodinski Nemci zbrali v takozvanem „Kulturbund-u“. Ker so večinoma kmetje, se je morala njihova prosvetna zveza baviti z gospodarskimi in gospodarsko-političnimi vprašanji. Zato so ustanovili v zvezi kmetijsko posvetovalnico, ki se je kmalu razvila v močan kmetijski oddelek, iz katerega se je rodila „Agraria“. Ta je danes samostojna organizacija in se je prvotno bavila z vsem, kar se tiče kmetov, pozneje pa se je od nje oddelila centrala za denarno zadružništvo. Delo v „Agrari-i“ je deljeno v več področij: za žito, konoplje, za oljnate rastline, za umetna gnojila, za poljedelske stroje i. dr. Po vaseh ima zadruge z imenom „Bauernhilfe“, v skupnem številu jih je danes 151. V teku razvoja je vstala poleg „Agrari-e“ še druga centrala, zvana „Selector“, ki se bavi z vnovčevanjem konj, goveje živine, svinj, perutnine in jajc. Ta centrala šteje danes 180 podeželskih zadrug. Osrednja zadružna zveza ima svoj kmetijski posvetovalni odsek, ki izdaja tednik „Der Landwirt“, nadalje svojo poskusno kmetijo, ki služi preizkušnji nove plemenske živine, raznih kmetijskih strojev, razmnoževanju izbranega žitnega semena in še prirejanju strokovnih tečajev. Obratni kapital za poslovanje svojih zadrug so si Nemci ustvarili z življenskim zavarovanjem: skozi dobo pet let plačujejo kmetje po 5 dinarjev tedensko, v petih letih skupno 1300 din. Po petih letih dobi zavarovanec 1500 din., če medtem umrje, jih dobi takoj njegov pravni dedič. Danes štejejo 45.000 članov, sprejemajo tedensko do 80.000 din. in imajo kapitala okrog 30 milijonov dinarjev. Celokupno poslovanje vodi tričlansko načelstvo, ki ga tvorijo po en načelnik „Agrari-e“, „Selektorja“ in Zveze kreditnih zadrug. Vsaka teh zvez pa ima še svoj desetčlanski odbor. Ta način zadružne organizacije in zadružnega poslovanja se zdi primeren in pripraven, kar dokazuje dejstvo, da se kljub gospodarski krizi dobro uvaljva ter se misel zadružne samopomoči med vojvodinskimi Nemci še vedno širi in razvija.

Težnjo po razširjenju zadružnega delovanja tudi izven denarnega poslovanja je čutiti tudi med nami. Ne najzadnje je v tej zvezi omeniti pred letom ustanovljeno zadružno pisarno in njeno posredovanje vnovčevanja živine in pridelkov. Ob nekolički dobri volji in ob širšem sodelovanju našega kmetijstva bi se s časom zamogla iz nje razviti centrala blagovnega zadružništva med koroškimi Slovenci.

Letoviščarji pri nas. Mnogi tujci dajejo kmečkim hišam prednost pred udobnimi letovišči. Želijo miru, ki ga najdejo največ v kmečki hiši, kjer ni ponočevanja in razgrajanja. Lahko se vležejo h počitku, kadar se jim zljubi. Vrhovsega so počitnice na kmetih tudi cenejše. Spretna gospodinja bo prilike tekom počitnic skušala izrabiti, da prištedi domačemu gospodarstvu tudi na ta način par prepotrebnišililingov. Najprej je važno, da je čedna ne samo soba za stanovanje, marveč vsa hiša in vsi prostori v njej. Vse stanovanje mora biti snažno in prijetno, da se tujci počutijo kakor doma. Treba je tujcem ustreči, v kolikor le mogoče, ker je udobnost prvo, kar letoviščarji najbolj želijo. Mnog dogodek je za gospodinjjo, ako zamore spraviti v denar domačo zelenjad, sadje in drug pridelek. Pri tem se je varovati pretiranih cen, kajti tujci ne zamerijo ničesar bolj, kot če vidijo, da se jih izkorišča. Tudi otroci nekaj zaslužijo za nabiranje raznih jagod in drugih gozdnih sadežev.

Jetika — morilka našega ljudstva. Jetika je spremljevalka bornega življenja, nezdravih prilik in često tudi malomarnosti v stanovanjih in prehrani. Kateri so najboljše domači pripomočki: mir, dober zrak, zdravo bivališče, dobra in tečna hrana, posebno mleko in zelenjave. Kot domača zdravila priporočajo češminove jagode, korenike črnege korena in gabera, čaje marjetice, planinskega maha, ptičjega dresna in jetičnika. Ponekod zvečijo proti jetiki smrekovo smolo ali jo pijo raztopljeno na mleku; korist smole je dvomljiva. V hladnih letnih časih priporočajo uživanje ribjega olja. Ob bolnikovem nočnem potenju in kašlju je samo eden nasvet: zdravnik! Najnovejša zdravniška veda pozna namreč odpomoč tudi v štadijn napredovanja bolezni.

O gozdu piše v ljublj. „Domoljubu“ nek kmet tele tehtne stavke: Gozd je kmetova zlata rezerva, katero sme rabiti samo v skrajni sili. Gozd zasluži, da ga skrbno negujemo. Odstranjujemo slabše, pokvečene drevje, razno grmovje, čuvamo pa drevesa, ki kažejo, da bodo kaj prida. Vse prazne prostore in pušče bi maorali redno zasažati z gozdnimi sadikami. Kako lepo je videti gozdove po nekaterih krajih: bodisi da je gozd še mlad ali pa je že zrel za posek, če je vse slabo odstranjeno in je samo zdravo krepko drevje! V tem se dobro kaže kultura naroda. Spominjam se starega moža, ki je z veseljem objemal drevesa, da se je prepričal, kako debelijo. Ni posekal brez potrebe zdravega drevesa, samo slabo, polomljeno ali košato, ki je oviralo zdravo drevje. Mnogo gozdov pa je danes uničenih brez potrebe. Nekdaj lepo obraščeni hribčki in gore so goli in oznanjajo še slabše čase.

Surovo maslo spreminja svojo barvo po krmi, ki jo pokladamo živini. V juniju, ko se molzna živina pase na pašnikih ali žre zeleno krmo v hlevu, je surovo maslo najlepše barvasto. Proti jeseni in posebno v zimi pa maslo blede in postane belkasto. Da ima barva surovega masla mnogo vpliva pri prodaji, je znano. Zato kmetje v drugih deželah stremijo za tem, da ohranijo maslu slamnato rumeno barvo skozi vse leto. Ko začne primanjkovati zelene krme, uporabljajo n. pr. Danci in Nizozemci rastlinske barve, s katerimi barvajo smetano pred pinjenjem. Zato jim služita orelnova in šafranova barva. V zadnjem času se barvanje masla uveljavlja tudi še v drugih deželah.

Kako je z dolgovi otrok? So stariši dolžni, da jih krijejo? Po tozadevnih določbah občega civilnega zakonika očetu ni treba plačati dolgov, ki jih napravijo njegovi otroci in je pri tem vse eno, ali so otroci polnoletni ali ne. Dokler so mladoletni, sploh ne morejo prevzeti brez vednosti očeta nikake obveznosti. Kdor posoja otrokom, stori to na svoj riziko.

Zadružna pisarna javlja: Kupi se takoj 2000 kg krompirja. — Posreduje se prodaja 4000 kg rži, 3500 kg pšenice in 3000 kg ajde. Imena kupca in prodajalcev na razpolago v zadružni pisarni.

Celovski trg minulega tedna: Pšenica (100 kg) 41—43, rž 30—32, ječmen 28—32, isto ves, ajda 26—28, koroza 26—29 S za 100 kg, grah (1 kg) 80—1.00, isto leča, fižol 40—60, krompir 16—20, sladko seno 7—8, kisle 4.50—5.00, slama 3.50 do 4.50, sirovo maslo 3.40—4.60, prekajena slanina 3.20—5.20, sirova slanina 2.60—2.80, svinjska mast 2.80—3.00, jajca 9—10, kokoši 2.00—4.00, kratka drva, trda 4—5, mehka 3—4 S za k. m.

ZANIMIVOSTI

Številke svetovne vojne.

Nek dunajski list prinaša statistiko, ki naj ponazori velikanska dela in velikanske žrtve bivše monarhije v letih svetovne vojne. Samo v vojnih letih je vojna industrija izdelala po tej statistiki 3 in pol milijona pušk, 40.000 strojnic, 11.500 topov. Topovskih krogelj so tovarne mesečno proizvajale povprečno 200.000. Neprimerno strašnejše so številke človeških žrtev. V štiriletju svetovne vojne je padlo skupno 539.633 mož, malo manj ko 2 milijona je bilo ranjenih, 3.748.171 vojakov je zbolelo, nad 2 milijona je bilo ujetih ali pogrešanih. Zanimivo je razmerje žrtev moštva in šarž. Relativno višje je število padlih častnikov, odstotek ranjenih častnikov in mož je enak, razmerno manj častnikov pa je bilo ujetih oz. pogrešanih. Največ žrtev je zahtevala italijanska fronta, kjer je skupno padlo 42.140 vojakov, 135.026 je bilo ranjenih, 633.978 je bilo obolelih, 485.516 je prišlo v ujetništvo. Na ruski fronti je padlo 5471 mož, ranjenih je bilo 1897, 154.411 obolelih, 5250 ujetih. Na balkanski fronti je padlo 4487 vojakov, 6419 je bilo ranjenih, 88.467 vojakov je zbolelo, 15.306 je bilo ujetih. Grozne številke povedo še, da se je z vsakim vojnim letom krčilo število za vojno sposobnih mož. V letu 1918 so bile tri četrtine vseh za orožje sposobnih mož v službi, pasoslenih je bilo na frontah v tem letu tudi že 33.000 žen in 107.000 žen je bilo zaposlenih v raznih bolnicah i.

dr. Končno se je morala popolnoma izčrpana monarhija predati na milost in nemilost zmagačcem.

Srečni otok! Ameriški učenjak Marzon Johnson priobčuje v neki reviji daljši popis nekaterih otokov v velikih afriških jezerih. V takozvanem Rudolfovem jezeru je odkril otok, ki mu ni para na svetu. Na njem živi posebno afriško pleme, ki razum svojega otoka ne pozna nič sveta. Nikdar še ni kdo iz tega plemena poizkusil zgraditi ladji-co in priti z otoka na v dalji vidni breg. Amerikaneec je nazval zanimivi otok „otok sreče“.

Moderni ameriški berači. Ameriška policija poroča zanimivosti, da je v Zedinjenih državah okoli 25.000 beračev, ki imajo vsak svoj avto. Oskrbijo si jih na takozvanih pokopališčih za avtomobile, kjer zbirajo nepoškodovane dele in jih sestavljajo v nove vozove, s katerimi lahko preberačijo več dežela.

Kobilice delajo južno-francoskim vinogradnikom velike preglavice, ker se pojavljajo domala vsako leto in požrejo vse zelenje. Čim se najavijo, se je doslej običajno zbrala vsa vas v vinogradih ter s hruščem in krikom skušala odgnati škodljivce. V zadnjem času pa se poslužujejo velikih ojačevalcev glasu, s pomočjo katerih tudi manjše število ljudi povzroči ropot, ki odžene požrešne žuželke.

Steklo, moderna gradbena snov. Na Dunaju je imel nedavno nek funkcionar steklarskega združenja zanimivo predavanje o steklu: V Ameriki gradijo iz stekla najvišja poslopja, svilarne proizvajajo iz stekla najfinejšo svilo, steklena kuhinjska posoda bo bržkone kmalu izpodrinila vse druge, kovinaste in ilovnate posode, ker je bolj higijska in ji ogenj najmanj škoduje. V Angliji izdelujejo iz stekla najfinejše operacijske nože, na Čehoslovaškem se udomačujejo britve iz stekla. Tako postaja steklo velevažen material in bo v bodoče služilo neštetim svrham.

Kako starost dosežejo ptice. Določevanje ptičje starosti ni nikakor lahko delo. Naravoslovci si pomagajo s tem, da pritrjujejo na ptičje nožice obročke z vdelanim datumom njihovega rojstva. Evo nekaterih podatkov iz poizkusov: izmed različnih ptic s pritrjenimi obročki je živela lastavica 10 let, galeb 13 let, slavček 16 let, sinica 6 let. Povprečna starost, ki jo torej dosežajo ptice, se bi smela določiti na deset let.

Zgodovina fraka. Pred 150 leti je živel v Parizu ugleden krojač Žak Frakas. Bil je nekoč povabljen na pojedino. Po nesreči ga natakark oblije z mastno prikuho. Takoj po pojedini bi moral krojač še drugam, v zadregi torej opazuje oblitni kos jopiča. Šine mu v glavo srečna misel, korajžen odreže oblitni sprednji del jopiča in jopič v naglici zašije ter si ga pritrji z enim samim gumbom. Duhovitemu mojstru so se izprva smejali, a kmalu se je njegova moda uveljavila in nova suknja je dobila po njem ime „frak“.

Piva se popije na svetu letno nad 130 milijonov hektolitrov; količina, ki bi napolnila celo jezero. Najbolj navdušeni pivci piva so Nemci. Samo v Nemčiji ga iztočijo letno do 40 milijonov hektolitrov. Za njimi pridejo Angleži z 36 milijoni, nato Belgijci, Francozi in Čehi. V splošnem pa se opaža, da nazaduje konzum piva v prilogu vinu, ki si torej osvaja svoj stari ugled.

Listnica uredništva. Inom. Tako je prav! Nadaljujte! — **P. R., Št. Jakob.** Smo sprejeli medtem od drugod. K zadevi še spregovorimo na podlagi najnovejših podatkov. — **M. P., Železna Kapla.** Bi bilo boljše, da bi izpadlo, ker ni v tem nobene koristi, pač pa škoda. — **J. K., Dobrla ves.** Pomni: z loncem hodiš k studencu, dokler se ne ubije, enkrat ga je gotovo konec. Sicer pa vprašaj za sodbo domačine. — **K. S., Borovlje.** Ja! Naše narodnostno vprašanje postaja danes resnično zadeva nadnarodnih krogov. — **N. P. S.** sijajno reklamo v omenjenem mesečniku smo lahko zadovoljni, četudi ji je namen preočiten. — **W. S.** Advokatov v listu ne moremo priporočati. Sicer pa Vam v navedenem slučaju pravdo odsvetujemo. Poravnajte se mirnim potom! — **J. I.** Oddali zadružni pisarni, ki bo odgovorila. — **Joško T.** Mirni živci so pol uspeha pri vsakem delu. — **Našim dopisnikom.** Ne pozabite svojega lista tudi ne v času kislih kumar! Pozdrav!